

Gedeputeerde Staten van Gelderland
T.a.v. Team rechtsbescherming
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

Datum

28 september 2023

Zaaknummer

2022-001682

Onderwerp

Wet natuurbescherming; aanvullend
verweer

Inlichtingen bij

5.1.2e

026-3590000

post@gelderland.nl

Blad

1 van 4

Geachte ,

Op 19 september 2023 heeft **5.1.2e** Achmea rechtsbijstand) als gemachtigde van Kuken Beheer BV, Zelhemseweg 45A te Hengelo (GLD) aanvullend bezwaar ingediend (mail van 19 september 2023) en 2 documenten toegevoegd.

Deze documenten betreffen:

1. Briefrapportage beoordeling vervolgstappen Wnb voor twee windmolens ter plaatse van Zelhemseweg 45A te Hengelo Gld van Ecoreest van 29 juni 2023, kenmerk: 230154V2 (bijlage 1); en
2. Ongedateerde Reactienota op 2 effectbeoordelingen inzake in werking hebben kleine windturbines Zelhemseweg 45A Hengelo Gld van **5.1.2e** an Natuurbank Overijssel (bijlage 2).

In de mail stelt **5.1.2e** het volgende.

"Het is van belang om voorop te stellen dat het aannemelijk gemaakt moet worden/zijn dat de twee kleine windmolens (met een beperkte hoogte) een gevaar kunnen zijn voor vogels en/of vleermuizen. Anders dan in de Flora en Faunawet is in de Natuurbeschermingswet het vereiste van opzet opgenomen. De Raad van State heeft hiervoor zelfs een standaardoverweging:

"Onder 'opzet' zoals bedoeld in de voormelde bepalingen valt niet alleen de situatie waarbij iemand het oogmerk heeft om een beschermd dier bijvoorbeeld te doden, maar ook de situatie waarbij iemand willens en wetens de niet te verwaarlozen kans aanvaardt dat een beschermd dier wordt gedood. Dan is sprake van zogenoemde voorwaardelijk opzet. Dat volgt onder meer uit de uitspraak van de Afdeling van 25 mei 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1423. Zoals verder onder meer volgt uit de uitspraak van 10 januari 2018, ECLI:NL:RVS:2018:12, kunnen maatregelen ter voorkoming van het overtreden van de in de voormelde bepalingen opgenomen verboden worden betrokken bij de beoordeling van de vraag of die verboden worden overtreden."

Het moet, samengevat, aannemelijk (niet te verwaarlozen) zijn dat er vogels en/of vleermuizen gaan sneuvelen als de kleine windmolens in gebruik zijn.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 provincie
Gelderland

0000000020

Datum
28 september 2023

Zaaknummer
2022-001682

Blad
2 van 4

Hiervoor is het in de eerste plaats van belang welke vogels en vleermuizen ter plaatse voorkomen en vervolgens hoe, gelet op hun gedrag, aannemelijk het is dat de vogels en/of vleermuizen dodelijk getroffen worden door de windmolentjes wanneer die in werking zijn.

Het briefrapport van Ecoreest toont aan dat het met vleermuizen wel goed zit, maar dat nader onderzoek nodig is betreffende het territorium van de steenuil, gebruik van de directe omgeving door weide- en akkervogels, de hop en eventueel overvliegende kraanvogels. Daarop ziet de reactie van Natuurbank Overijssel, welke reactie gezien moet worden als aanvulling en correctie op het Ecoreest rapport.

Deze twee rapporten gezamenlijk tonen aan dat de twee kleine windmolens géén gevaar vormen voor vogels en/of vleermuizen, voor zover die aanwezig zijn. Er is géén aanmerkelijke kans dat de kleine windmolens voor slachtoffers zullen zorgen. De windmolens zijn daarom ten onrechte stil gezet”.

Wij hebben beide documenten beoordeeld en hebben behoefte om met dit aanvullend verweer op de inhoud van deze documenten en het vorenvermeld aanvullend bezwaar te reageren.

De vraag is of er een ontheffing Wnb nodig is voor de plaatsing en ingebruikname van 2 windmolens op een boeren erf. Een ontheffing is nodig als redelijkerwijs voorzien kan (had kunnen) worden dat er een overtreding van de Wnb op beschermde soorten gaat plaatsvinden. Zoals EcoReest terecht opmerkt maakt Natuurbank Overijssel daarin een denkfout. Ook één slachtoffer van vogels of vleermuizen is een overtreding van de Wet natuurbescherming. Dat Sweco in een beleidsevaluatie betoogd heeft dat (naar verwachting) de kansen klein zijn en bij algemeen voorkomende soorten plaatsvindt en daardoor naar verwachting de effecten op de populatie beperkt of verwaarloosbaar zijn, doet daar niks aan af. Bij grote windmolens wordt een percentage mortaliteitsfactor gehanteerd, maar ook daar moeten ontheffingen voor worden aangevraagd.

Recent onderzoek in Groningen “Eindrapportage Pilot Project effecten kleine windmolens op vogels en vleermuizen” Ecosensys-ecologisch onderzoek (Groningen, 2019) toont aan dat tijdens het broedseizoen gemiddeld 2 vogels per uur (!) binnen de gevarenzone van 2 meter afstand van de wieken van een kleine windmolen komen. En ook de gewone en ruige dwergvleermuis regelmatig (gemiddeld 1 per uur) binnen deze gevarenzone waargenomen kunnen worden. Hoewel tijdens de korte periode dat voornoemd onderzoek heeft plaatsgevonden, maar twee vermoedelijke aanvaringsslachtoffers zijn gevonden, geeft het wel een indicatie van het risico op aanvaringsslachtoffers. Zeker als daarbij andere versturende factoren betrokken raken waardoor vogels verschrikt raken en snel opvliegen. De onderzochte pilots in Groningen betroffen daarbij nog relatief open landschap, meer groenstructuren en kleinschaliger coulisselandschap kunnen hogere aantallen en meer activiteit van vogels en vleermuizen geven. Als je vervolgens deze algemene cijfers afzet tegen een lange periode dat de molens in gebruik genomen gaan worden (> 25jaar) is het meer dan aannemelijk dat ergens in die loopperiode slachtoffers kunnen vallen. Daarmee is een overtreding Wnb te voorzien en daarmee een ontheffing ook noodzakelijk. Een eerste inzicht in de resultaten van het onderzoek in Groningen en Friesland laat zien dat het aantal slachtoffers met gemiddeld 2,3 slachtoffers per molen per jaar (1,6 vogel en 0,7 vleermuis) hoger is dan

Datum
28 september 2023

Zaaknummer
2022-001682

Blad
3 van 4

aanvankelijk gedacht en gehoopt (max. 1 slachtoffer per molen per jaar). Gecorrigeerd voor de vindkans komt dit neer op 3 vogels en 3 vleermuizen per erfmolen per jaar. Dat toont aan dat er meer dan incidentele sterfte voorzien wordt (>1 slachtoffer per jaar), waarmee een Wnb-ontheffing dus ecologisch en juridisch noodzakelijk is.

Bovenstaande vraag hoeft in principe ook niet beantwoord te worden met gericht veldonderzoek. Het is niet relevant dat het plangebied waar de windmolens komen te staan niet essentieel is als foerageergebied of migratieroute of dat er alleen maar algemene vogels en vleermuizen voorkomen. Een blik op de NDFF geeft voldoende zicht op de aanwezigheid van vogels. Bij een veldbezoek zijn rondom de tuin van de bedrijfswoning (45 en 45A) ook foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Dit ligt op 92 meter afstand van de molens. Bij relatief windstil weer zullen de gewone dwergvleermuizen ook boven het begraaide perceel met de twee windmolens foerageren of hier oversteken richting de groenstroken bij nummer 49.

Als de ontheffing aangevraagd wordt komt pas in beeld in welke mate de effecten te verwachten zijn en welke andere overtredingen (behalve doden en verwonden) er eventueel nog te verwachten zijn. Denk aan aantasting verblijfplaatsen (vogels, vleermuizen) of daarmee samenhangend leefgebied (bijvoorbeeld steenuil, boerenwaluw, ooievaar, fazant, weidevogels etc.) en aantasting essentieel foerageergebied of migratieroute (vleermuizen). Daarbij kijk je ook of er een wettelijk belang is (bijv. energieakkoord) en of er geen redelijk alternatief voor handen is met minder effecten. De opbrengst van twee kleine windmolens staat gelijk aan 500 m² dakoppervlak met zonnepanelen. Zonnepanelen op daken van schuren hebben geen nadelig effect op beschermde soorten. Voor de algemene soorten zal een zeer kleine kans op aanvaring geen invloed hebben op de SVI (staat van instandhouding) maar bij een zeldzame soort zoals de hop met zeer beperkte broedplaatsen is de kans op een negatief effect aanzienlijk. Er heeft geen onderzoek naar boomholtes in de omgeving plaatsgevonden. Er is wel baltsgedrag van de hop waargenomen.

De argumentatie van de contraexpertise van EcoReest en de aanvulling van Natuurbank Overijssel richt zich hoofdzakelijk op de onderzoeksinspanning en de effectbeoordeling. Dat is niet de vraag die voorligt. Die vraag is eerst of er een ontheffing nodig is. En daarna of er een redelijk alternatief is (zonnepanelen op de schuur) en of je deze initiatieven beleidsmatig wil stimuleren gezien de beperkte bijdrage en (nog onbekende) effecten op de biodiversiteit en SVI beschermde soorten.

Meer onderzoek naar effecten van kleine windmolens in de landschapstypen van Gelderland en gericht op de verschillende soorten en zinvolle mitigerende maatregelen kunnen ervoor zorgen dat er een betere randvoorwaarden kunnen komen en dan hopelijk minder generiek maar meer toegespitst op de plaatselijke situatie. Op zo'n moment is het pas zinvol om soorten en functies te gaan uitsluiten op basis van een onderbouwde effectanalyse.

Datum
28 september 2023

Zaaknummer
2022-001682

Blad
4 van 4

Samenvattend zijn wij van oordeel dat het aanvullend onderzoek door bezwaarde niet leidt tot een wijziging van ons standpunt dat een Wnb ontheffing is vereist voor het in werking hebben en houden van 2 kleine erfmolens. Het bestreden besluit kan ongewijzigd in stand blijven.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

5.1.2e

Caroline van Halteren
Teammanager Handhaving

Bijlage(n)

- Briefrapportage beoordeling vervolgstappen Wnb voor twee windmolens ter plaatse van Zelhemseweg 45A te Hengelo Gld van Ecoreest van 29 juni 2023, kenmerk: 230154V2
- Ongedateerde Reactienota op 2 effectbeoordelingen inzake in werking hebben kleine windturbines Zelhemseweg 45A Hengelo Gld van de heer 5.1.2e van Natuurbank Overijssel